

Adran 2:

Recriwtio a dethol mwy diogel

Cyflwyniad

Fel eglwysi sy'n darparu amrywiaeth eang o weithgareddau i blant ac oedolion bregus, mae gennym gyfrifoldeb i sicrhau ein bod yn gwneud hyn mewn ffordd ddiogel ac atebol. Rydym eisiau gallu dweud wrth rieni, gofaluwr ac awdurdodau statudol ein bod wedi gwneud popeth a allwn i sicrhau bod y rhai sy'n gofalu am blant, pobl ifanc ac oedolion bregus yn ddiogel ac yn gallu gwneud eu gwaith.

Mae'r broses recriwtio a ddisgrifir yn yr adran hon (gweler 2.1) yn unol â deddfwriaeth gyfredol a chanllawiau arfer da a bu'n rhan o bolisi'r eglwys fel y nodwyd yn ein canllaw blaenorol, "Er Mwyn ein Plant". Trwy roi'r polisi a'r canllawiau hyn ar waith rydym yn cymryd camau pwysig i ddiogelu plant a phobl fregus yn ein plith.

Efallai y byddwn yn teimlo ein bod yn adnabod pawb yn ein cymuned, neu nad ydym am wrthod unrhyw wirfoddolwyr parod, ond mae gennym gyfrifoldeb cyfreithiol a moesol i sicrhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau rhesymol i ddiogelu plant a phobl fregus. Gall fod yn deimlad annifyr i ofyn i bobl rydym yn eu hadnabod fynd trwy broses recriwtio, ond mae'r camau a ddisgrifir yn yr adran hon yn ymarfer da cydnabyddedig i sicrhau fod gan weithwyr a gwirfoddolwyr y sgiliau priodol, mynediad at gymorth a hyfforddiant, a bod y gwiriadau cefndir priodol wedi eu cyflawni. Os gweithredwn y broses hon yn achos pawb, bydd yn deg a thryloyw, a buan iawn y daw yn beth arferol.

Dylai arweinwyr a gweithwyr, boed hwy'n gyflogedig neu'n wirfoddolwyr, a'r rheini sy'n dal amryw o swyddi eraill o ymddiriedaeth a chyfrifoldeb, wynebu proses recriwtio drylwyr cyn iddynt ddechrau gweithio gyda grwpiau bregus. Dylai gweithwyr cyflogedig gwblhau ffurflen gais wedi'i ddilyn gan gyfweiliad a thystlythyrau. Dylid holi am unrhyw anghysonderau neu fylchau yn yr hanes cyflogaeth. Dylai pob gwirfoddolwr gwblhau ffurflen wybodaeth a dylid cynnal trafodaeth anffurfiol am y rôl, a gofyn am eirdd. Dylai pawb sy'n gweithio neu'n gwirfoddoli gyda phlant neu oedolion bregus lenwi ffurflen hunan-ddatganiad (a fydd yn cael ei storio'n gyfrinachol), a dylid cynnal gwiriad cofnodion troseddol (DBS) ar gyfer pob swydd gymwys. Dylid dilyn y broses bob amser gyda gwirfoddolwyr a gweithwyr newydd ond efallai na fydd pob elfen yn berthnasol i wirfoddolwyr presennol.

Mae mwyafrif y swyddi sy'n cynnwys cyswllt â phlant, a llawer o swyddi sy'n gweithio gydag oedolion bregus, yn gymwys i wneud gwiriad gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS), ond gall hyn amrywio yn dibynnu ar y gwaith, lefel y cyfrifoldeb ac amllder y gwaith. Mae'r adran hon o'r llawlyfr yn cynnwys gwybodaeth i'ch helpu drwy'r broses, gyda siartiau llif ac enghreifftiau o swyddi cymwys. Dylai pob gweithiwr/gwirfoddolwr cymwys gwblhau gwiriad DBS cyn iddynt ddechrau ar eu rôl ac yna bob pedair blynedd.

Yn ogystal â'r wybodaeth a amlinellir yn y tudalennau canlynol, mae ffurflenni a rhestrau gwirio ar gael yn Adran 7 o'r llawlyfr hwn ac ar wefan y panel.

Casgliad o arferion i helpu i sicrhau bod eich staff a'ch gwirfoddolwyr yn addas i weithio gyda phlant a phobl ifanc yw recriwtio mwy diogel. Mae'n rhan hanfodol o greu amgylchedd diogel a chadarnhaol a gwneud ymrwymiad i gadw plant yn ddiogel rhag niwed.

NSPCC 2022

2.1 Proses recriwtio mwy diogel

Gweler hefyd RHESTR WIRIO AR GYFER PENODI (Ffurflen 3)

1. FFURFLEN GAIS / FFURFLEN WYBODAETH (FFURFLEN 1)

Mae'n gofyn am wybodaeth megis: profiad blaenorol o weithio gyda phlant/oedolion ac enwau dau ganolwr annibynnol sy'n gallu tystio i hanes cyflogaeth yr ymgeisydd neu ei hanes fel gwirfoddolwr gyda phlant a/neu oedolion bregus.

2. FFURFLEN HUNAN-DDATGANIAD (FFURFLEN 2)

Yn achos y rheini fydd yn gweithio gyda grwpiau bregus mae'r ffurflen hon yn gofyn am fanylion unrhyw gollfarnau, troseddau neu gyhuddiadau troseddol cyfredol, gan gynnwys collfarnau a ystyrir yn 'hysbydd' o dan Ddeddf Ailsefydlu Troseddwy'r 1974 yn unol â deddfwriaeth bresennol. Bydd y ffurflen yn cael ei chadw'n ddiogel gan unigolyn a enwyd o fewn yr eglwys am dair blynedd.

3. CYFWELIAD / CYFARFOD ANFFURFIOL

Dylid cynnal cyfweiliad â phob ymgeisydd cyflogedig, a chyfarfod anffurfiol â darpar wirfoddolwyr, er mwyn sicrhau eu bod yn deall eu swyddogaethau a'u cyfrifoldebau.

4. GWIRIAD DATGELU A GWAHARDD (DBS)

Gweler y wybodaeth cymhwyster a'r siartiau llif yn 2.4
Rhaid i bob gweithiwr / gwirfoddolwr sy'n gwneud gweithgaredd a reoleiddir gael gwiriad DBS manwl gyda gwiriad o'r rhestr wahardd berthnasol. Gweler 2.3
Bydd y rhan fwyaf o wirfoddolwyr eraill sy'n gweithio gyda phlant yn gymwys i gael gwiriad DBS heb wiriad rhestr wahardd, a gall y rhai sy'n gweithio gydag oedolion fod yn gymwys os yw'r gwaith yn cwrdd â'r gofyniad amledd.

5. GEIRDA (FFURFLEN 4)

Dylid sicrhau geirda gan ddau ganolwr annibynnol. (Gweler iv isod)

6. TREFNU HYFFORDDIANT ADDAS

Mae hyfforddiant diogelu yn hanfodol i bob arweinydd, gweithiwr a gwirfoddolwr. Dylai gynnwys canllawiau clir ar sut i ymateb i unrhyw bryderon a gwybodaeth am arfer gorau wrth weithio gyda phlant neu oedolion bregus. Mae gwybodaeth am gyfleoedd hyfforddi ar gael gan swyddfa'r Panel Diogelu Cydenwadol.

Sylwer hefyd ar y pwyntiau canlynol:

- i. Mae'r holl ffurflenni a nodir uchod ar gael yn Adran 7 o'r llawlyfr ac ar wefan y panel.
- ii. Dylech sicrhau bod darpar wirfoddolwr wedi cymryd rhan yng nghymuned yr eglwys am o leiaf chwe mis.
- iii. Lluniwch ganllawiau priodol o ran tasgau a dyletswyddau, yn cynnwys manylion am atebolrwydd a chymorth (gweler atodiad 2 a 2a).
- iv. Dylech sicrhau geirda gan o leiaf un canolwr sydd â phrofiad o waith cyflogedig neu wirfoddol yr ymgeisydd. Os na fydd gan yr ymgeisydd brofiad o waith o'r fath, dylai'r geirda ymwneud â'i gymeriad a'i berthynas ag eraill. Dylid osgoi geirda dros y ffôn, ond gellir gofyn am eglurhad pellach ar y ffôn ar ôl derbyn geirda ysgrifenedig, os oes angen.
- v. Peidiwch byth ag anwybyddu amheuon ynghylch addasrwydd ymgeisydd; dylid gwyo bob amser ar ochr pwyll.
- vi. Bydd penodiadau staff cyflogedig a gwirfoddolwyr yn amodol ar gwblhau cyfnod prawf yn llwyddiannus.
- vii. Dylai gwirfoddolwyr o dan 18 oed dderbyn cefnogaeth a bod o dan oruchwyliaeth bob amser. Mae caniatâd rhieni / gofalwyr yn angenrheidiol. 16 oed yw'r isafswm oedran ar gyfer gwiriad DBS.

2.2 Beth yw Datgeliad Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS¹)?

Mae'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd yn cynorthwyo sefydliadau i wneud penderfyniadau recriwtio mwy diogel trwy alluogi sefydliadau i wirio gwybodaeth am unigolion a gedwir yng nghofnodion heddluoedd cenedlaethol a lleol a rhestrau gwahardd cyfrinachol a gedwir gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd.

Dylai cais am ddatgeliad fod y **cam olaf** yn y broses recriwtio. Golyga hyn fod sefydliad wedi dilyn proses recriwtio mwy diogel, ac wedi penderfynu ei fod yn bwriadu penodi'r ymgeisydd neu wirfoddolwr ar yr amod na fydd y dystysgrif datgeliad yn cynnwys unrhyw wybodaeth sy'n destun pryder.

Mae tri math o ddatgeliad DBS ar gael: SYLFAENOL, SAFONOL a MANWL. Dim ond corff cofrestredig all wneud gwiriadau safonol a manwl, ond gall unigolyn wneud cais am ei wiriad sylfaenol ei hun gan ddefnyddio gwefan y DBS². (Ni argymhellir gwiriad sylfaenol ar gyfer gweithio gyda grwpiau bregus ac nid yw'r panel yn gwneud y gwiriadau hyn). Mae gwiriad DBS manwl am ddim i wirfoddolwyr a chodir ffi am swydd gyflogedig.

Mae'r Panel Diogelu Cydenwadol yn gorff cofrestredig gyda'r DBS ac yn cynnal gwiriadau manwl yn bennaf ar gyfer rhai sy'n gweithio gyda grwpiau bregus o fewn y tri enwad, gan ddilyn cod ymarfer y DBS. Nid yw'n bosibl cynnal gwiriad "rhag ofn" y bydd rhywun yn gweithio gyda grwpiau bregus yn y dyfodol. Mae'n rhaid edrych ar union swyddogaeth a natur y cysylltiad gyda phobl fregus i sicrhau bod yna gymhwysedd³. Mae gwybodaeth am gymhwyster a gwybodaeth bellach am rolau o fewn yr eglwys ar y tudalennau canlynol yn y llawlyfr hwn gyda rhagor o fanylion ar gael ar wefannau'r panel a'r DBS.

Mae'n rhaid i gyd-lofnodwr y panel gadarnhau bod y swydd yn gymwys o dan ddarpariaethau cyfreithiol cyfredol cyn y gall gydlofnodi'r ffurflen gais. Mae'n anghyfreithlon i sefydliad ofyn am wybodaeth drwy dystysgrif datgeliad os nad oes ganddo hawl i gael y wybodaeth honno. Er mwyn penderfynu a oes cymhwysedd ar gyfer gwiriad DBS, mae'n hanfodol edrych ar y rôl dan sylw, gan ystyried lefel y cyfrifoldeb, amllder y gwaith a lefel y cyswllt â grwpiau bregus. Dylid cynnwys y wybodaeth hon ar ffurflen gwirwyr y panel sydd angen ei chwblhau gyda phob ffurflen gais DBS. Mae'r wybodaeth hefyd yn helpu i ganfod a yw'r rôl yn cynnwys 'gweithgaredd a reoleiddir' (gweler 2.3). Mae'n rhaid i unrhyw un sy'n gwneud gweithgaredd a reoleiddir gwblhau gwiriad DBS manwl gyda gwiriad o'r rhestr gwahardd (plant a/neu oedolion) cyn iddynt ddechrau gweithio gyda grwpiau bregus. Mae'n drosedd i ganiatáu i unigolyn sydd wedi'i wahardd wneud gweithgaredd a reoleiddir⁴ felly mae'n rhaid i gyflogwr gymryd camau perthnasol i sicrhau nad yw'n caniatáu i berson gwaharddedig wneud y gwaith hyn.

Os bydd rhywun yn gweithio'n agos gyda grwpiau bregus ond heb gwrdd â'r meini prawf o ran gweithgaredd a reoleiddir, gellir gofyn am wiriad manwl heb wiriad o'r rhestrau gwahardd os oedd y gweithgaredd neu'r swydd yn gymwys am wiriad cyn y newidiadau a gyflwynwyd ym mis Medi 2012. Gweler y siart llif a gwybodaeth yn 2.4 am fwy o wybodaeth.

Mae'r panel yn argymhell y dylid adnewyddu gwiriadau DBS bob 4 blynedd. Fel rheol, ni ellir trosglwyddo tystysgrifau DBS o un sefydliad i'r llall. Mae tanysgrifio i **wasanaeth diweddarur DBS**⁵ yn gallu caniatáu aildefnyddio'r dystysgrif (os yw'r rôl ychwanegol angen yr un lefel o wiriad) a bydd hyn yn cyflymu'r broses adnewyddu 4 blynedd⁶. Gall ymgeisydd ymuno â'r gwasanaeth o fewn 30 diwrnod o dderbyn tystysgrif newydd. Mae'r gwasanaeth am ddim i wirfoddolwyr ond gyda ffi flynyddol i weithwyr cyflogedig.

¹ Gelwir gwiriadau CRB bellach yn wiriadau DBS. Mae'r Panel Diogelu Cydenwadol yn gyfrifol am gynnal gwiriadau drwy'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd a bydd y panel yn eich cynorthwyo i benderfynu pa fath o wiriad sy'n briodol.

² <https://www.gov.uk/government/organisations/disclosure-and-barring-service>

³ Bydd rhaid sicrhau cymhwysedd cyn gwneud gwiriad.

Am fwy o wybodath gweler 2.4 yn y dogfen hon neu DBS eligibility guidance - GOV.UK (www.gov.uk)

⁴ Deddf Diogelu Grwpiau Bregus 2006

⁵ www.gov.uk/dbs-update-service

⁶ https://panel.cymru/images/Information_sheet_update_service.docx.pdf

2.3 Beth yw Gweithgaredd a Reoleiddir a Gweithgaredd nas Rheoleiddir?

Gweithgaredd a Reoleiddir yw gweithgaredd na chaiff unigolyn sydd wedi'i wahardd ei wneud. Mae'n anghyfreithlon i berson sydd wedi'i wahardd gyflawni gweithgaredd a reoleiddir. **RHAID** cwblhau gwiriad DBS manwl gyda gwiriad o'r rhestr wahardd berthnasol cyn bod unrhyw weithgaredd a reoleiddir yn cael ei gynnal i sicrhau cydymffurfiaeth â hyn.

Nid yw hyn yn cynnwys gweithgareddau teuluol neu bersonol.

A. Gyda PHLANT

Bydd gweithgaredd a reoleiddir yn cynnwys:

1. Gweithgareddau nad ydynt yn cael eu goruchwyllo, megis: dysgu, arolygu, hyfforddi neu roi gofal personol neu gyngor/arweiniad ynghylch lles.
2. Sefydliadau Penodedig: yn cynnwys sefydliadau addysgol, adeiladau gofal plant a chartrefi gofal preswyl i blant.
3. Gofal Personol*: Ymolchi a gwisgo, bwyta, yfed a mynd i'r toiled neu annog rhywun i wneud hynny.
4. Gofal iechyd* a roddir gan unrhyw weithiwr gofal iechyd proffesiynol, neu dan gyfarwyddyd neu oruchwyliaeth gweithiwr o'r fath.
5. Gwarchodwyr Plant Cofrestredig* a Gofalwyr Maeth*.
6. Rheolaeth gyson dros unigolyn sy'n darparu gweithgaredd a reoleiddir.

Ac eithrio'r gweithgareddau a nodir * mae yna amod amledd i benderfynu a yw gweithgaredd yn cael ei ystyried yn un a reoleiddir. Mae angen i'r ymgeisydd gymryd rhan yn y weithgaredd:

- unwaith yr wythnos neu'n amlach
- 4 diwrnod neu fwy yn ystod cyfnod o 30 diwrnod neu
- dros nos rhwng 2am - 6am gyda chyfle i gael cysylltiad wyneb yn wyneb
- byddai cynorthwyo gyda gofal personol unwaith yn unig yn cyfrif fel gweithgaredd a reoleiddir

B. Gydag OEDOLION

Mae'r diffiniad o 'Weithgaredd a Reoleiddir' yn canolbwyntio ar weithgareddau penodol pan fydd yr oedolyn yn cael ei ystyried yn fregus ar yr adeg benodol honno. Golyga hyn, at ddibenion DBS, nad yw oedolion yn cael eu labelu'n 'fregus' fel y cyfryw oherwydd eu nodweddiad neu amgylchiadau personol neu'r lleoliad lle cynhelir y gweithgaredd. (Mae hyn yn wahanol i ddiffiniad gwasanaethau cymdeithasol).

Mae'r diffiniad o weithgaredd a reoleiddir yn cynnwys chwe chategori:

1. Gofal iechyd: darperir gan weithiwr gofal iechyd proffesiynol neu dan oruchwyliaeth gweithiwr o'r fath.
2. Darparu Gofal Personol: ymolchi a gwisgo, bwyta, yfed a mynd i'r toiled i'r rhai na allant wneud hyn eu hunain oherwydd oedran, salwch neu anabledd. Hefyd anogaeth neu hyfforddiant.
3. Gwaith cymdeithasol.
4. Cymorth gyda materion yn y cartref: unrhyw un sy'n rhoi cymorth dydd i ddydd i oedolyn oherwydd ei oedran, salwch neu anabledd, lle mae hyn yn cynnwys bod yn gyfrifol am arian yr unigolyn, talu eu biliau, neu siopa ar ei ran.
5. Cymorth gyda Rheolaeth Busnes: Pŵer atwrnai/ Dirprwyon wedi eu penodi o dan y Ddeddf Galluedd Meddylol.
6. Cludo oedolyn i dderbyn gofal iechyd, personol neu gymdeithasol oherwydd oedran, salwch neu anabledd.

Nid oes gofyniad am sefydliad benodol nac amllder ar gyfer gwaith oedolion fel sydd gyda phlant.

C. GWEITHGAREDD NAS RHEOLEIDDIR

Pan fydd gweithiwr neu wirfoddolwr yn cyflawni swyddogaeth mewn rôl sy'n cynnwys mynediad sylweddol at grwpiau bregus ond nad yw'n bodloni diffiniad 2012 o 'Weithgaredd a Reoleiddir' fel y nodir uchod, mae modd i gyflogwr wneud cais am ddatgeliad manwl heb wiriad rhestr gwahardd mewn llawer o achosion.

Gweler siart llif 2.4 am fanylion cymhwysedd a 2.5 am enghreifftiau o rolau.

2.4 Cymhwysedd y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS)

DEFNYDDIWC H Y 3 SIART LLIF A'R WYBODAETH HYN I'CH HELPU I BENDERFYNU PWY YN EICH EGLWYS SY'N GYMWYS I GAEL GWIRIAD DBS. Os ydych yn ansicr, cysylltwch â Swyddfa'r Panel.

Pan fo rôl yn gymwys, mae'n bolisi gennym ni, ac yn ddisgwyliedig gan y Comisiwn Elusennau a llawer o gwmnïau yswiriant, eich bod yn gwneud cais am wiriad DBS. Mae ein polisi yn nodi y dylid ailadrodd gwiriad bob 4 blynedd.

SIART 1:

A YW EIN GWIRFODDOLWYR / YMDDIRIEDOLWYR YN GYMWYS?

Ydy'r eglwys hon yn trefnu gweithgareddau
gyda phlant a/neu oedolion bregus?
(Gweler nodyn 1 isod)

YDY

Mae'r rhai sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda **PHLANT** yn debygol o fod yn gymwys ar gyfer gwiriadau DBS. (Gweler enghreifftiau a **Siart 2**).

Mae'r rhai sy'n ymwneud â gweithgareddau gydag **OEDOLION BREGUS** yn gymwys os yw'r gweithgaredd yn bodloni'r meini prawf ac yn cael ei gynnal yn ddigon aml.
(Gweler yr enghreifftiau, nodiadau a **Siart 3**).

Bydd **YMDDIRIEDOLWYR YR EGLWYS** yn gymwys os yw'r gweithgaredd gyda phlant neu oedolion yn golygu bod yr eglwys yn cyrraedd y trothwy i gael ei hystyried yn elusen grwpiau bregus.

NAC
YDY

Does **DIM** cymhwysedd i gynnal gwiriadau DBS.

Er bod pobl fregus a/neu blant o bosib yn dod i'r gwasanaethau a gall fod gwasanaethau teulu o bryd i'w gilydd, does dim cymhwysedd i gynnal gwiriad DBS oni bai bod gan yr eglwys **weithgareddau penodol ar gyfer plant neu grwpiau bregus**.

COFIWCH OS GWELWCH YN DDA

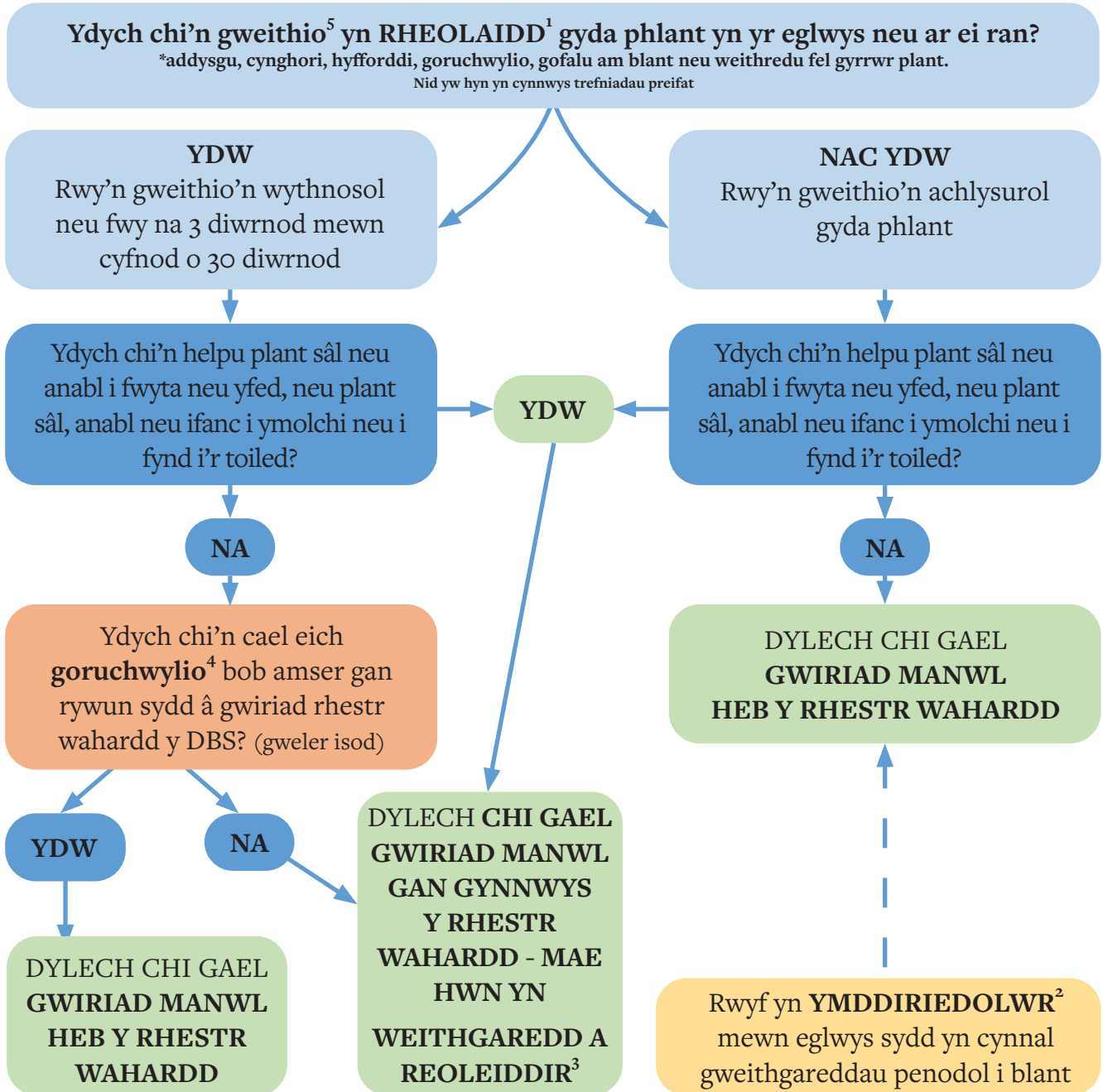
Hyd yn oed os nad oes neb yn eich eglwys yn gymwys i gael gwiriad DBS, mae cyfrifoldebau diogelu gan yr eglwys o hyd.

Y LLAWLYFR DIOGELU GRWPIAU BREGUS yw eich polisi a'ch gweithdrefnau diogelu.

Dylech barhau i fynyachu **HYFFORDDIANT** i sicrhau eich bod yn gwybod sut i ymateb os ydych chi'n pryderu am sefyllfa neu am unigolyn.

1. Gallai **GWEITHGAREDDAU PENODOL** gyda phlant gynnwys Ysgol Sul neu Glwb Ieuenctid ac yn achos oedolion gallai hyn fod yn ymweliadau bugeiliol rheolaidd ar gyfer oedolion bregus yn eu cartref neu rota cludiant neu glwb cinio ar gyfer pobl oedrannus neu anabl. Gweler siartiau 2 a 3 am ragor o fanylion ynghylch gweithgareddau. Bydd y gweithgareddau hyn fel arfer yn cael eu cynnal yn rheolaidd ac yn gyson. Nid yw gwasanaethau addoliad arferol yr Eglwys yn cyfrif fel gweithgaredd penodol ar gyfer grwpiau bregus, hyd yn oed os bydd plant a/neu oedolion bregus yn bresennol.

SIART 2: GWEITHIO gyda PHLANT

NODIADAU a diffiniadau ar gyfer gwaith plant

- 1) Ystyr **RHEOLAIDD** / **AML** yw: o leiaf yn wythnosol, neu ar unrhyw adeg ar fwy na 3 diwrnod mewn cyfnod o 30 diwrnod, neu dros nos (unrhyw bryd rhwng 2am a 6am). Mae rhai eithriadau.
- 2) Mae **YMDDIRIEDOLWYR EGLWYS** nad ydynt yn gwneud gwaith uniongyrchol gyda phlant neu oedolion bregus yn gymwys i wneud cais am wiriad DBS dim ond os bydd gweithgareddau gyda grwpiau bregus o fewn yr eglwys honno sy'n golygu bod modd diffinio'r eglwys fel **ELUSEN GRWPYAU BREGUS** (plant a/neu oedolion bregus). Gall ymddiriedolwyr o'r fath gael gwiriad DBS heb wirio'r rhestrau gwahardd. Mae hyn yn unol â chanllawiau'r Comisiwn Elusennau. Os yw ymddiriedolwyr yn gwneud gwaith yn uniongyrchol gyda grŵp bregus, bydd hawl ganddynt i gael gwiriad ar sail y gwaith hwnnw, yn hytrach na'r teitl ymddiriedolwr, ond dylent nodi'r rôl "ymddiriedolwr" hefyd ar ffurflen wirio'r panel.
- 3) **GWEITHGAREDD A REOLEIDDIR** – Gweler 2.3 yn y Llawlyfr Diogelu Grwpiau Bregus.
- 4) Ystyr **GORUCHWYLIAETH** yw bod unigolyn sy'n gyfrifol am y gweithgaredd yn bresennol ar hyd y gweithgaredd; sylwer nad yw hyn yn golygu bod mwy nag un oedolyn yn bresennol yn yr un ystafell. Mae'n rhaid bod gan y goruchwyliwr wiriad DBS manwl, gan gynnwys gwirio'r rhestr wahardd. Os nad oes goruchwyliwr yn bresennol, mae'r gwaith **HEB EI ORUCHWYLIO**.
- 5) Mae **GWAITH** taladwy neu **WIRFODDOL** yn cael ei drin yr un fath at ddibenion cymhwysedd DBS

SIART 3: GWEITHIO gydag OEDOLION BREGUS

Rwy'n gweithio⁵ gydag OEDOLION BREGUS¹ yn neu ar ran yr eglwys.
Nid yw hyn yn cynnwys trefniadau preifat

Ydych chi'n helpu oedolyn gydag arian neu siopa, biliau, materion personol, mynd i'r toiled neu fwydo, cludo oedolyn o gartref preswyl neu gludo oedolyn ar gyfer gofal iechyd neu ofal cymdeithasol? e.e. y meddyg, ysbyty neu gasglu rhywun o gartref preswyl?

NA

YDW

Ydy eich gwaith yn cynnwys addysgu, rhoi arweiniad i, neu gynghori, oedolion bregus¹ a/neu ofalu, goruchwyllo neu gludo yn RHEOLAIDD² neu'n AML

YDW
Rwy'n gweithio'n wythnosol neu fwy na 3 diwrnod mewn cyfnod o 30 diwrnod

DYLECH CHI GAEL GWIRIAD MANWL GAN GYNNWYS Y RHESTR WAHARDD

NS
Dydw i ddim yn gwneud y gweithgareddau hynny, neu dim ond yn eu gwneud yn achlysurol.

DYLECH CHI GAEL GWIRIAD MANWL HEB Y RHESTR WAHARDD

MAE HWN YN WEITHGAREDD A REOLEIDDIR⁴

NID OES ANGEN GWIRIAD DBS

Rwy'n YMDDIRIEDOLWR³ mewn eglwys sy'n cyflawni gweithgareddau penodol i oedolion bregus

NODIADAU a diffiniadau gwaith gydag oedolion

- 1) 'OEDOLYN BREGUS neu OEDOLYN AGORED I NIWED' yw rhywun 18 a throsodd sy'n derbyn gwasanaeth iechyd a gofal cymdeithasol, e.e. Llety preswyl neu dŷ lloches neu ofal iechyd neu unrhyw ofal oherwydd oed, iechyd neu anabledd (para 9 a 10 o Reoliadau Deddf yr Heddlu 1997 (Cofnodion Troseddol) (Newidiwyd) 2013).
- 2) Ystyr RHEOLAIDD / AML yw o leiaf yn wythnosol, neu ar unrhyw adeg ar fwy na 3 diwrnod mewn cyfnod o 30 diwrnod, neu dros nos (unrhyw bryd rhwng 2am a 6am). Mae rhai eithriadau.
- 3) Mae YMDDIRIEDOLWYR EGLWYS nad ydynt yn rhan o waith uniongyrchol gyda phlant neu oedolion bregus yn gymwys i wneud cais am wiriad DBS dim ond os bydd gweithgareddau gyda Grwpiau Bregus o fewn yr Eglwys honno sy'n golygu bod modd diffinio'r eglwys fel ELUSEN GRWPIAU BREGUS (plant a/neu oedolion bregus). Gall Ymddiriedolwyr o'r fath gael gwiriad DBS heb wirio'r rhestrau gwahardd. Mae hyn yn unol â chanllawiau'r Comisiwn Elusennau. Os yw ymddiriedolwyr yn gwneud gwaith yn uniongyrchol gyda grŵp bregus, bydd hawl ganddynt i gael gwiriad ar sail y gwaith hwnnw, yn hytrach na'r teitl ymddiriedolwr, ond dylent nodi'r rôl "ymddiriedolwr" hefyd ar y ffurflen wirio'r panel.
- 4) GWEITHGAREDD A REOLEIDDIR – Gweler 2.3 yn y Llawlyfr Diogelu Grwpiau Bregus.
- 5) Mae GWAITH taladwy neu WIRFODDOL yn cael ei drin yr un fath at ddibenion cymhwysedd DBS.

2.5 Enghreifftiau o rolau cyffredin a'u cymhwysedd i gael gwiriad DBS

Nid yw'n bosibl llunio rhestr derfynol yn seiliedig ar deitl swydd yn unig gan fod y cymhwyster yn seiliedig ar y gwaith a wneir a pha mor aml y mae'n digwydd. Mae'r enghreifftiau canlynol ar gyfer canllawiau cyffredinol. Mae'r termau "gweithiwr" a "gweithio" hefyd yn cynnwys gwirfoddolwyr.

Rolau yn gweithio gyda PHLANT: (gweler hefyd SIART 2)

- 1) Mae athro **YSGOL SUL / GWEITHIWR IEUENCTID** sy'n gweithio'n rheolaidd* a heb oruchwyliaeth yn gwneud **gweithgaredd a reoleiddir*** a rhaid iddo/iddi gael gwiriad manwl (gan wirio'r rhestr wahardd). Mae'r un rôl yn gweithio'n rheolaidd ond o dan oruchwyliaeth* yn gymwys ar gyfer gwiriad manwl (heb wirio'r rhestr wahardd).
- 2) Dylai athro **YSGOL SUL / GWEITHIWR IEUENCTID** sy'n gweithio'n achlysurol (gyda neu heb oruchwyliaeth) gael gwiriad manwl (heb wirio'r rhestr wahardd).
- 3) Rhaid i unrhyw weithiwr sy'n helpu plant sy'n sâl neu'n anabl i fwyta neu yfed, neu blant ifanc, a rhai sy'n sâl neu'n anabl i ymolchi neu fynd i'r tŷ bach, hyd yn oed os yw hynny unwaith yn unig, neu'n achlysurol, gael DBS manwl (gan wirio'r rhestr wahardd).
- 4) Mae **YMDDIRIEDOLWR EGLWYS** mewn eglwys sy'n cynnal Ysgol Sul a/neu weithgareddau plant/pobl ifanc yn gymwys i gael gwiriad manwl heb wirio'r rhestr wahardd hyd yn oed os nad yw'n cymryd rhan yn bersonol. Os bydd eglwys yn cynnal gwasanaethau lle gall plant fod yn bresennol neu wasanaethau plant achlysurol, ond heb drefnu weithgareddau eraill/ gwaith arall i blant, NID yw'r ymddiriedolwyr yn gymwys i gael gwiriad DBS.
- 5) Mae polisi diogelu **AGOR Y LLYFR** yn gofyn bod y gwirfoddolwyr yn cael gwiriad DBS trwy'r eglwys leol.
- 6) Mewn **CRÛCHE** neu **GRŴP PLANT BACH** neu **'LLAN LLANAST'** lle gall plant fod ar eu pen eu hunain neu lle gall gweithiwr fod yn gyfrifol am y plant, byddai'r gweithiwr yn gymwys i gael gwiriad manwl (gyda/heb wirio'r rhestr wahardd- yn dibynnu ar ffactorau eraill). Os yw'r rhieni/ gofaldwyr bob amser yn bresennol ac â gofal am eu plant eu hunain yn barhaus, nid yw'r cynorthwywyr yn gymwys i gael gwiriad DBS. (Gweler 3 uchod am fynd i'r toiled / newid cewyn/clwt).

Rolau yn gweithio gydag OEDOLION BREGUS (gweler y diffiniad SIART 3)

Mae amllder y gweithgaredd yn allweddol i gymhwysedd DBS ar gyfer y rhai sy'n gweithio gydag oedolion (gweler nodyn 2 ar y dudalen flaenorol).

- 7) Mae **YMWELYDD BUGEILIOL** sy'n ymweld ag oedolion bregus, oedrannus neu anabl yn rheolaidd (tua phob wythnos – gweler nodyn 3) ac yn darparu gofal, cyngor, addysg neu gefnogaeth yn **gymwys** i gael gwiriad manwl. Nid yw'r rhai sy'n ymweld yn llai aml yn gymwys.
- 8) Mae'n rhaid i **YMWELYDD BUGEILIOL** sy'n helpu oedolyn gyda materion ariannol/biliau/arian parod/ siopa ar eu rhan (beth bynnag yw'r amllder) gwblhau gwiriad DBS gyda gwiriad rhestr gwahardd.
- 9) Nid yw **GWIRFODDOLWR CLWB CINIO** neu **FANC BWYD** sy'n dosbarthu bwyd a dim ond yn sgwrsio â'r ymwelwyr yn gymwys. Os yw'r rôl honno'n cynnwys **addysgu, arwain neu gynghori oedolion agored i niwed** yn rheolaidd neu'n aml, y mae'n gymwys) (para 6 o Reoliadau Deddf yr Heddlu 1997 (Cofnodion Troseddol) (Newidiwyd) 2013).
- 10) Mae'n rhaid i weithiwr **CLWB CINIO** neu **YMWELYDD BUGEILIOL** sy'n helpu oedolyn i fwyta neu i fynd i'r toiled gael gwiriad manwl, gan wirio'r rhestr wahardd.
- 11) Mae gwirfoddolwr sy'n **CLUDO** aelodau oedrannus a bregus o'r eglwys i'r cyfarfodydd yn rheolaidd/aml yn gymwys ar gyfer gwiriad manwl heb wirio'r rhestr wahardd. (Rhaid i hyn gael ei drefnu gan, neu ar ran yr eglwys, yn hytrach na bod yn drefniant preifat.) Nid yw cludo oedolion yn anaml yn gymwys oni bai bod hynny o gartref gofal neu i dderbyn gofal cymdeithasol neu ofal iechyd.
- 12) Mae'n rhaid i wirfoddolwr sy'n **CLUDO OEDOLION** er mwyn iddyn nhw dderbyn gofal meddygol neu sy'n mynd â rhywun o gartref gofal i'r eglwys gael gwiriad manwl (Dylai hyn gael ei drefnu gan yr eglwys, nid yn breifat).
- 13) Mae **YMDDIRIEDOLWR EGLWYS** mewn eglwys gyda gweithgareddau ar gyfer oedolion bregus, fel ymweld ag aelodau oedrannus a bregus yn rheolaidd, yn gymwys i gael gwiriad manwl (heb wirio'r rhestr wahardd). Os yw eglwys yn cynnal gwasanaethau lle mae oedolion bregus yn mynychu ond nad oes unrhyw weithgareddau eraill wedi'u trefnu'n benodol ar gyfer oedolion bregus, NID yw'r ymddiriedolwyr yn gymwys i gael gwiriad DBS.

Rolau eraill

- 14) Dylai **GWEINIDOGION** gwblhau gwiriad manwl, gyda gwiriad o'r rhestrau gwahardd ar gyfer plant ac oedolion. Mae hyn oherwydd y dyletswyddau arferol neu ddisgwyliedig. Fodd bynnag, mae'n bwysig cwblhau'r ffurflen gwirwyr yn gywir i gadarnhau a yw'r rôl yn cynnwys gweithgaredd a reoleiddir.
- 15) Nid yw rolau'r **YSGRIFENNYDD** neu'r **TRYSORYDD**, y **GOFALYDD** na'r **ORGANYDD** yn gymwys oni bai bod y rôl hefyd yn **YMDDIRIEDOLWR (gweler 4 ac 13 uchod)** a/neu'n bodloni'r meini prawf yn Siartiau 2 neu 3.

*Gweler hefyd nodiadau ar dudalennau blaenorol (2.4)

2.6 Proses gwneud cais am ddatgeliad i'r DBS

Dylid recriwtio pob gwirfoddolwr a gweithiwr yn ddiogel gan gynnwys ffurflen gais a thystlythyrau (gweler Adran 2.1).

Dylai'r eglwys asesu a oes angen gwiriad DBS (gan ddefnyddio'r siartiau yn adran 2.4) neu geisio cyngor gan swyddfa'r panel.

Mae ffurflenni a gwybodaeth ar gael gan y panel.

Mae'r gwirfoddolwr yn llenwi ffurflen cais DBS ac yn gwneud apwyntiad gyda gwiriwr y panel*

Bydd y gwiriwr angen gweld o leiaf 3 dogfen hunaniaeth ac yn cwblhau'r ffurflen wirio gyda'r ymgeisydd cyn ei dychwelyd i'r PDC i'w chydlofnodi a'i hanfon i'r DBS.

Mae'r ymgeisydd yn derbyn y Dystysgrif Datgeliad yn uniongyrchol gan y DBS a rhaid anfon y dystysgrif wreiddiol i swyddfa'r panel.

Nid yw'r gwiriad wedi ei gwblhau hyd nes y bydd hyn wedi ei wneud.

Mae'r panel yn nodi rhif y dystysgrif ac yn hysbysu'r eglwys neu'r corff sy'n gyfrifol am y penodiad fod y broses wedi'i chwblhau cyn dychwelyd y dystysgrif i'r ymgeisydd.

Gall gwirfoddolwr danysgrifio i'r Gwasanaeth Diweddarau (dewisol) am ddim o fewn 30 diwrnod i ddyddiad y dystysgrif. (Gall hyn alluogi'r dystysgrif i gael ei defnyddio ar gyfer swyddi eraill (gydag eithriadau).

<https://www.gov.uk/dbs-update-service>

Bydd datgeliad aneglur (tystysgrif datgeliad sy'n dangos euogfarnau neu rybuddion) yn cael ei hasesu yn dilyn y broses a ddisgrifir yn Adran 2.7.

* Mae gan y Panel Diogelu Cydenwadol dîm o wirwyr ar draws Cymru sy'n gallu gwirio dogfennau hunaniaeth yn lleol i hwyluso'r broses DBS. Mae hyn yn cynnwys llawer o weinidogion a staff eglwysig. Bydd angen iddynt weld 3 dogfen a gofyn rhai cwestiynau syml am y rôl i gadarnhau cymhwysedd.

2.7 Datgeliad Aneglur

Mae datgeliad aneglur yn dystysgrif DBS sy'n cynnwys manylion am gollfarnau, rhybuddion, ceryddon a rhybuddion terfynol, neu wybodaeth gan yr Heddlu.

Ni fydd datgeliad o drosedd, o reidrwydd, yn eich gwahardd rhag gweithio neu wirfoddoli.

Bydd y panel yn sicrhau bod pob unigolyn a chanddo ddatgeliad 'aneglur' yn cael ei drin yn deg ac yn gyfrinachol.

Mae llawer o droseddau mân neu hen droseddau yn cael eu **hidlo**⁷ ac ni fyddant yn ymddangos ar dystysgrif DBS. Diweddarwyd y rheolau hyn ym mis Tachwedd 2020 ac ers hynny ni fydd unrhyw rybuddion ieuencid yn ymddangos ar dystysgrif DBS. Bydd rhybuddion oedolion yn cael eu hidlo ar ôl 6 blynedd, ac ni fydd mân droseddau a gafodd eu cyflawni tra'n oedolyn, yn ymddangos ar ôl 11 mlynedd (5.5 mlynedd am drosedd a gyflawnwyd pan o dan 18 oed). Fodd bynnag, ni fydd troseddau sy'n arwain at ddedfryd o garchar na rhai troseddau difrifol⁸ yn cael eu hidlo o ddatgeliad manwl neu safonol, hyd yn oed os ydynt wedi eu treulio. Gweler y dolenni isod neu cysylltwch â'r swyddfa am fwy o wybodaeth.

Ar ôl derbyn datgeliad aneglur, bydd swyddfa'r panel yn cysylltu â'r ymgeisydd i gadarnhau'r manylion a'r wybodaeth a ddangosir ar y dystysgrif ac i ofyn am wybodaeth ychwanegol os oes angen. Bydd asesiad risg yn cael ei gwblhau cyn cyfeirio'r achos yn ddiennw at banel cyfrinachol i ystyried a oes goblygiadau diogelu i'r wybodaeth a rennir.

Yn aml, mae'r panel yn cynghori nad oes unrhyw risg benodol o ran diogelu yn gysylltiedig â'r datgeliad a gall yr unigolyn fwrw ymlaen â'r gwaith. Mewn rhai achosion, gall y panel gynghori y gall yr unigolyn weithio neu wirfoddoli ond yn gwneud argymhellion neu bennu amodau. Mae natur rhai troseddau neu benderfyniadau gwahardd yn golygu ei bod yn anghyfreithlon i'r unigolyn weithio gyda phlant a / neu oedolion bregus a bydd y panel yn ysgrifennu at yr unigolyn i esbonio nad yw'n gyfreithiol iddynt barhau â'r rôl.

Os yw'r dystysgrif DBS aneglur yn un adnewyddiad a bod amgylchiadau a rôl yr ymgeisydd heb newid a chynnwys y dystysgrif wedi'i asesu o'r blaen gan y panel, byddai'r penderfyniad blaenorol ynghylch addasrwydd yr ymgeisydd fel arfer yn parhau mewn grym.

Os penderfynir na ddylai'r ymgeisydd barhau yn y rôl, bydd y Panel Diogelu Cydenwadol yn cysylltu â'r eglwys i gynnig cyngor ac fel arfer hysbysir Ysgrifennydd Cyffredinol yr enwad o'r penderfyniad.

Bydd y panel yn ysgrifennu at yr unigolyn ym mhob achos i esbonio penderfyniad y panel.

Mae gan yr ymgeisydd hawl i apelio⁹ yn erbyn penderfyniad y panel

⁷ <https://www.gov.uk/government/publications/dbs-filtering-guidance>

⁸ <https://www.gov.uk/government/publications/dbs-list-of-offences-that-will-never-be-filtered-from-a-criminal-record-check>

⁹ See the policy page of our website for more on the process and how to appeal <https://panel.cymru/en/policies-and-information>

